

Šifra učenca:

Državni izpitni center

NAKNADNI ROK

Petek, 30. maja 2008 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec prinese s seboj modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Preizkusu je priložena barvna priloga. Učenec dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 3. obdobja

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi uvodna navodila.

Priлеpi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Piši čitljivo. Če se zmotiš, napačni odgovor PREČRTAJ in ga napiši na novo. Ne uporabljaj korekturnih sredstev.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, ampak začni reševati naslednjo.

K nerešeni nalogi se vrni kasneje. Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Zaupaj vase in v svoje zmožnosti.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 24 strani, od tega 2 prazni.

UVOD V ZGODOVINO

1. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Iz časnika Kmetijske in rokodelske novice:

»/.../ vožnja po železnici se je, in sicer z veliko častjo začela, in Dunajsko mesto – serce avstrijskega cesarstva – /.../ je v bližno sosedstvo stopilo s Kranjsko deželo.

19. kimavca 1849«

(Vir: Marjan Rode, Elissa Tawitian, Koraki v času, Prvi koraki v preteklost, Ljubljana 2004, str. 18)

a) V katerem stoletju je nastalo gornje besedilo (zgodovinski vir)?

Odgovor napiši na črto.

b) Iz gornjega besedila izpiši en podatek, ki je lahko predmet zgodovinarjevega raziskovanja.

Odgovor napiši na črto.

	2
--	---

PRAZGODOVINA

2. naloga

Oglej si sliko 1 in reši nalogo.

Slika 1: Žara iz severne Italije z okrašeno streho, 9.– 8. stoletje pred našim štetjem

(Vir: Marjan Rode, Elissa Tawitian, Koraki v času, Prvi koraki v preteklost, Ljubljana 2004, str. 37)

Prazgodovinska družba se je začela deliti po premoženju. Razmisli in zapiši, koga so pokopali v tako bogato okrašeno žaro.

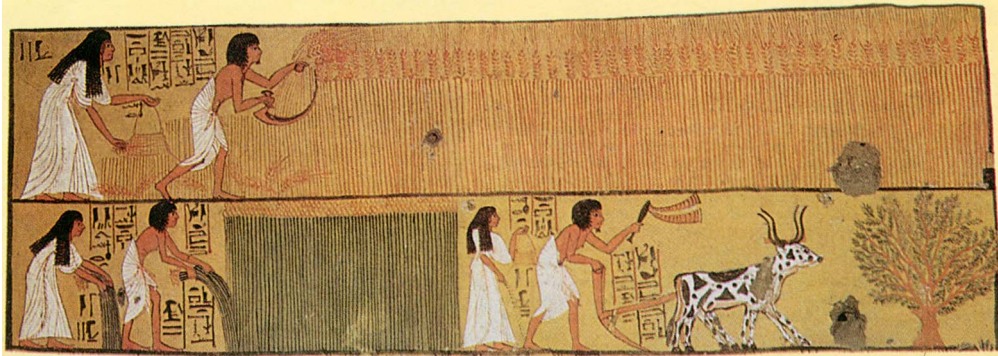
Odgovor napiši na črto.

STARI VEK

3. naloga

Oglej si sliko 2, preberi pesem spodaj in reši nalogo.

Slika 2: Stenska slika iz grobnice

(Vir: Olga Janša-Zorn, Mira Mihelič, Stari in srednji vek, Ljubljana 1994, str. 23)

- a) Nekatera področja Sredozemlja so veljala za žitnice starega sveta. V kateri državi je nastala slika 2?

Odgovor napiši na črto.

Pesem nosačev žita

Snope in belo žito
nosimo dan za dnem.
Kašče prepolne so,
polne vse ladje.
Zrnje že teče čez krov.
Nas pa še zmeraj priganjajo.
Lačni in sključeni stopamo.
Naša pleča so bron,
naša srca so bron,
ko nosimo dan za dnem.

(Vir: Karmen Simonič Mervic, Stari svet, Zgodovina za 7. razred osnovne šole, Ljubljana 2006, str. 43)

- b) Ob gornji pesmi utemelji, kateremu družbenemu sloju so pripadali nosači žita.

Utemeljitev napiši na črto.

4. naloga

Oglej si sliko 1 na barvni prilogi in reši nalogo.

a) Zapiši dve vrsti znanja, ki so ju učenci pridobili v šolah stare Grčije.

Odgovora napiši na črti.

b) Primerjaj **količino znanja**, ki so jo morali obvladati učenci v stari Grčiji, s tisto, ki jo morajo učenci obvladati danes. Utemelji razliko.

Odgovor napiši na črti.

	2
--	---

5. naloga

Oglej si sliko 3 in reši nalogo.

Slika 3: Le pont du Gard, Provansa

(Vir: Marjan Rode)

a) Rimljani so bili znani kot izjemni gradbeniki.

Obkroži črko pred imenom gradnje, ki jo prikazuje slika 3.

- A Amfiteater.
- B Slavolok.
- C Akvadukt.
- D Tempelj.

b) Oglej si zemljevid 1 na barvni prilogi in odgovori na vprašanje.

Rimljani so v naših krajih prvi gradili utrjene ceste. Na zemljevidu 1 na barvni prilogi poišči najbližjo pot po glavnih cestah iz Kopra do Ptuja v starem veku in danes. Napiši eno razliko med potekom rimskega in sodobnega cestnega omrežja na slovenskem ozemlju na tej trasi.

Odgovor napiši na črti.

SREDNJI VEK

6. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Darovnica nemškega cesarja Otona III. freisinški škofiji, 1. novembra 996
Škofija dobi dotlej kraljevo posest »s pozidanimi in nepozidanimi zemljišči, s travniki, pašniki, gozdovi, stavbami, s studenci in vodnimi tokovi, z lovišči /.../, z doseženim in dosegljivim pridelkom in izkupičkom ter vsem, kar po pravu in zakonu pripada tem hubam (kmetijam).«

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 86)

- a) V zgodnjem srednjem veku se je na ozemlju frankovske države izoblikoval fevdalni družbeni red. Ob besedilu darovnice zapiši, kdo je bil darovalec in kdo je postal fevdalec.

Dopolni poved.

Darovalec je bil _____,

fevdalec je postal _____.

- b) Iz gornjega besedila razberi in zapiši eno značilnost položaja, v kakršnem je bila večina kmetov v dobi fevdalizma.

Odgovor napiši na črto.

Zapisi sodb na angleškem zemljiškem gospostvu, 14. stoletje:

Kmet Richard Brun plača svoji (fevdalni) gospe za dovoljenje za poroko svoje hčere. Kmet Robert Lenger je pobegnil. Vzamemo mu za štiri in pol akre ječmena in bo zaprt, ko se najde.

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 87)

- c) Razmisli in v zapisu sodb poišči eno razliko v položaju srednjeveškega in sodobnega kmeta.

Odgovor napiši na črti.

7. naloga

Oglej si zemljevid 1 in reši nalogo.

Zemljevid 1

(Vir: Olga Janša – Zorn, Mira Mihelič, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2005, str. 101)

a) Zapiši imena štirih dežel slovenskega prostora v okviru svetega rimskega cesarstva.

Odgovore napiši na črte.

b) S katero državo ima današnja Slovenija mejo, ki se v veliki meri ujema z mejo slovenskih dežel ob koncu srednjega veka?

Odgovor napiši na črto.

8. naloga

Preberi besedilo, oglej si sliko 4 in reši nalogo.

Skupnost samostana Rievaulx je obdelovala zemljo, gojili so ovce, kopali svinec in železo. Zunaj obzidja so stale staje, skednji, kašče, hiše za goste, ribniki, mlin, vrtovi in sadovnjaki. V delavnicah so izdelovali opeko, lončenino, steklarske izdelke. Imeli so talilne peči za svinec, železo in valjni mlin za sukno.

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 98)

Slika 4

(Vir: Elissa Tawitian, Marjan Rode, Koraki v času, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, Ljubljana 2007, str. 98)

- a) Zapiši dve dejavnosti, s katerima so se poleg širjenja vere ukvarjali samostani v srednjeveški Evropi.

Odgovora napiši na črti.

- b) Zakaj so v prvih stoletjih srednjega veka odigrali samostani tako pomembno vlogo v vsakdanjem življenju Evrope?

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

NOVI VEK IN NOVEJŠA ZGODOVINA

9. naloga

Oglej si sliko 5 in reši nalogo.

Slika 5: Ljudje na drugih celinah v očeh Evropejcev

(Vir: Janez Cvirn, Elizabeta Hriberšek Balkovec, Andrej Studen, Novi vek, Učbenik za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 2000, str. 10)

a) Opiši, kako so si Evropejci predstavljali ljudi z drugih celin še ob koncu srednjega veka.

Odgovor napiši na črto.

b) Razmisli, zakaj so si prebivalce drugih celin predstavljali tako, kakor jih kaže slika 5.

Odgovor napiši na črto.

c) Katera bitja danes tako burijo našo domišljijo?

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

10. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Eden najbolj izobraženih ljudi iz slovenskih dežel je bil Sigismund Herberstein (1486 – 1562), doma iz Vipave.

»Večino svojega življenja je preživel na Dunaju ali kot diplomat habsburškega vladarja po številnih evropskih državah tudi Sigismund (Žiga) Herberstein, ki je bil doma iz Vipave. Po svojih poslanstvih v Moskvo, kjer si je lajšal jezikovne zadrege z znanjem »slovenskega jezika, ki mu je bil pri tem delu v veliko pomoč«, je napisal zelo odmevno knjigo Moskovski zapiski, ki je v številnih prevodih in ponatisih Evropi odkrivala tedanjo Rusijo.«

(Vir: Peter Štih, Vasko Simoniti, Slovenska zgodovina do razsvetljenstva, Ljubljana 1996, str. 190)

- a) Ali je Sigismund Herberstein, doma iz Vipave, opravljal diplomatsko službo za svojo državo?

Obkroži pravilni odgovor.

DA

NE

- b) Razmisli in utemelji, zakaj so Habsburžani prav Sigismunda Herbersteina izbrali za svojega diplomata v Moskvi.

Utemeljitev napiši na črto.

	2
--	---

11. naloga

Oglej si sliko 6 in reši nalogo.

Slika 6

(Vir: Maja Žvanut, Peter Vodopivec, Vzpon meščanstva, Ljubljana 2000, str. 46)

Prodaja odpustkov, ki jo kaže slika 6, je bila eden glavnih vzrokov za začetek reformacije.

a) Kaj so odpustki?

Odgovor napiši na črto.

b) Nemškega meniha Martina Lutra je prodaja odpustkov tako motila, da je sprožil reformacijo. Ob sliki 6 in z uporabo svojega predznanja ugotovi, zakaj.

Odgovor napiši na črto.

c) Slika 6 kaže prodajo odpustkov. Komu je takšen način odpuščanja grehov ustrezal? Utemelji, zakaj.

Utemeljitev napiši na črto.

12. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Janez Vajkard Valvasor je bil eden najbolj izobraženih ljudi v 17. stoletju pri nas. Njegovo najpomembnejše delo je Slava vojvodine Kranjske. V sedmi knjigi Slave opisuje:

»Coprnic in čarovnic je dežela že precej očiščena /.../. Drugače se še najdejo kmetje in kmetice, ki napovedujejo preprostim ljudem, kje je zgubljeno ali ukradeno blago, in dajejo nasvete za različne bolezni in druge reči, toda če oblast izve, jih da zapreti in po preiskavi kaznovati. Tako žensko imenuje preprosti človek boginjo, ali bolj po pravici bi se morala imenovati hudičevka ali hudičeva dekla.«

(Vir: Maja Žvanut, Peter Vodopivec, Vzpon meščanstva, Ljubljana 2000, str. 75)

a) Kakšne nasvete so ljudem dajale čarovnice?

Odgovor napiši na črto.

b) Zakaj so nekateri ljudje v čarovnicah videli »boginje«?

Odgovor napiši na črto.

c) V gornjem besedilu izvemo, da so oblasti čarovnice zapirale in kaznovale. Razmisli, zakaj je javno mnenje takratnega časa večinoma sovražilo čarovništvo.

Odgovor napiši na črto.

13. naloga

Preberi besedilo, oglej si preglednico 1 in reši nalogo.

Eden glavnih razlogov za francosko revolucijo, ki je izbruhnila leta 1789, je bila finančna situacija v državi.

Pred seboj imaš finančno poročilo za leto 1786. Kralju Ludviku XVI. ga je predložil finančni minister, Charles Alexandre de Calonne.

(Vir: Peter Martin, The French Revolution, Heinemann Educational 1992, str. 13)

Preglednica 1

ODHODEK	DOHODEK
633,1 milijona livrov	471,6 milijona livrov
Kraljeva družina – 42 milijonov	Kraljeve izključne pravice – 17,5 milijona
Zunanje zadeve – 14,4 milijona	Posredni davki – 219,3 milijona
Vojska – 107,1 milijona	Neposredni davki – 163 milijonov
Mornarica – 51,8 milijona	Donacije – 20,6 milijona
Javna dela – 14,9 milijona	Kraljeva zemlja in gozdovi – 51,2 milijona
Dobrodelni nameni – 19 milijonov	
Plače in pokojnine – 47,8 milijona	
Obresti na dolgove – 261,1 milijona	
Stroški – 65,4 milijona	
Drugo – 9,6 milijona	

(Vir: Peter Martin, The French Revolution, Heinemann Educational 1992, str. 13)

a) Za kaj je država zapravila v času pred francosko revolucijo največ denarja?

Odgovor napiši na črto.

b) Iz podatkov, ki si jih dobil v preglednici 1, ugotovi in razloži, kakšna je bila finančna situacija v Franciji pred izbruhom revolucije.

Odgovor napiši na črto.

c) Iz preglednice 1 izberi tisto vrsto porabe, ki bi jo morala francoska oblast najprej omejiti, da bi s tem izboljšala finančno stanje državne blagajne.

Utemeljitev napiši na črto.

	3
--	---

14. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

Predavanje Ivana Cankarja: Slovenci in Jugoslovani, 1913

»Kakor ste videli, sem smatral jugoslovanski problem za to, kar je: izključno političen program. Za problem razkosanega plemena, ki se v življenju človeštva ne more uveljaviti, dokler se ne združi v celoto. To je vse! Kakšno jugoslovansko vprašanje v kulturnem ali celo jezikovnem smislu zame sploh ne egistira. /.../ Po krvi smo si bratje, po jeziku vsaj bratranci, – po kulturi, ki je sad večstoletne separatne vzgoje, pa smo si med seboj veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu ...«

(Vir: Janez Cvirn, Elizabeta Hriberšek Balkovec, Andrej Studen, Koraki v času, Novi vek, Zgodovina za 7. razred osemletke, Ljubljana 2000, str. 163)

a) V čem Ivan Cankar v besedilu zagovarja jugoslovansko idejo in v čem ji nasprotuje?

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

b) Oceni ustreznost trditve Ivana Cankarja, da »smo si med seboj /južni Slovani/ veliko bolj tuji, nego je tuj naš gorenjski kmet tirolskemu«.

Odgovor napiši na črto.

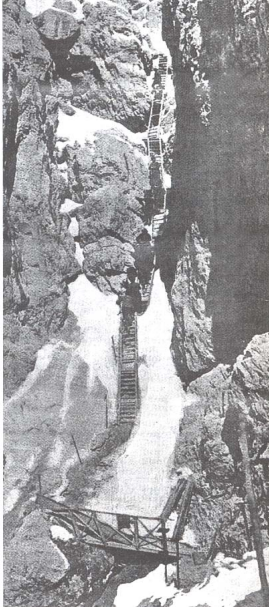
	2
--	---

SODOBNA ZGODOVINA

15. naloga

Oglej si sliko 7 in reši nalogo.

Slika 7

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1997, str. 25)

- a) Slika 7 prikazuje bojevanje na soški fronti v prvi svetovni vojni. Na črti napiši, kateri državi sta se spopadli na tem bojišču.

- b) Utemelji, zakaj je bilo na soški fronti vojskovanje še posebno težavno.

Odgovor napiši na črto.

- c) Razmisli in zapiši, kakšni so še danes vidni dokazi, da je ob reki Soči pred devetdesetimi leti potekalo vojskovanje.

Odgovor napiši na črto.

16. naloga

Oglej si sliko 8, ki zadeva čas določanja meja nove države po prvi svetovni vojni, in reši nalogo.

Slika 8

(Vir: Slovenija od 1. svetovne vojne do koroškega plebiscita, Katalog razstave, Ljubljana)

a) Katero državo predstavlja ostarela dama na sliki 8?

Odgovor napiši na črto.

b) Zakaj je izbrana država predstavljena kot stara dama?

Odgovor napiši na črto.

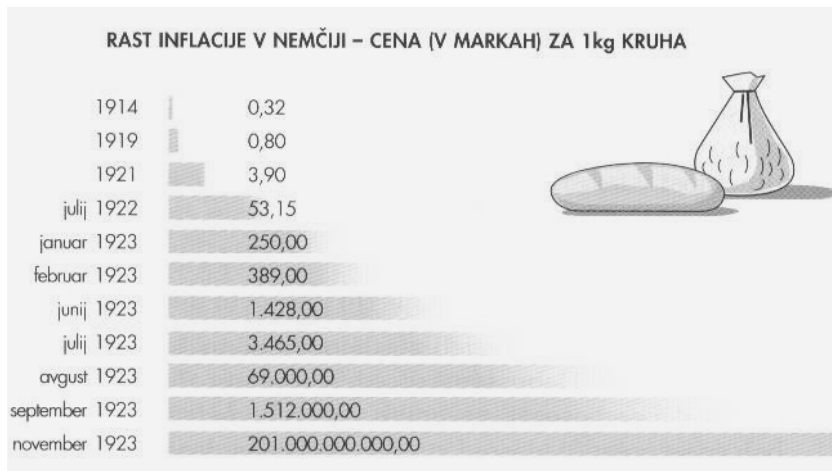
c) Čigave interese prepoznaš na sliki 8?

Odgovor napiši na črto.

17. naloga

Oglej si graf 1 in reši nalogo.

Graf 1

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, Zgodovina za 8. razred osnovne šole, Ljubljana 1997, str. 45)

a) Iz grafa 1 razberi, kdaj je bila cena kruha najvišja.

Odgovor napiši na črto.

b) Kakšne so bile socialne posledice velike rasti cen v Nemčiji v zgodnjih dvajsetih letih?

Odgovor napiši na črto.

c) Ob grafu 1 razmisli, kaj se je zgodilo s prehranki ljudi v Nemčiji.

Odgovor napiši na črto.

18. naloga

Preberi besedilo in reši nalogo.

<p><i>Izjava vodstva OF iz začetka leta 1942</i></p> <p><i>Proti okupatorju je treba vršiti neizprosno oboroženo akcijo.</i></p> <p><i>Ta akcija predstavlja izhodišče za osvoboditev in združitev vseh Slovencev.</i></p> <p><i>Po narodni osvoboditvi uvede OF dosledno ljudsko demokracijo. Vsa vprašanja, ki presegajo okvir narodne osvoboditve, se bodo reševala na dosleden, ljudski, demokratičen način.</i></p>	<p><i>Londonske točke</i></p> <p><i>1. Obnovljena in razširjena Kraljevina Jugoslavija.</i></p> <p><i>2. Samostojen in enakopraven sestavni del Jugoslavije bodi svobodna Slovenija z vsem njej na podlagi narodnostnega načela pripadajočim gospodarsko in prometno zaokroženim ozemljem.</i></p>
--	--

(Vir: Ervin Dolenc, Aleš Gabrič, Marjan Rode, 20 stoletje, Učbenik za 9. razred devetletke, Ljubljana 2002, str. 94)

a) Katera politična skupina poziva prebivalstvo k oboroženemu upor?

Odgovor napiši na črto.

b) Kateri politični tabor stoji v ozadju londonskih točk?

Odgovor napiši na črto.

c) Kaj je bila zahteva obeh političnih taborov glede prihodnosti Slovencev?

Odgovor napiši na črto.

19. naloga

Po koncu druge svetovne vojne se je začelo življenje ljudi hitro spreminjati. Oglej si sliko 9 in reši nalogo.

Slika 9

(Vir: Ana Nuša Kern, Dušan Nečak, Božo Repe, Naše stoletje, Učbenik za 9. razred devetletne osnovne šole, Ljubljana 2003, str 204)

- a) Po drugi svetovni vojni se je v svetu začel velikanski napredek v različnih panogah, tudi v prometu. Katero prevozno sredstvo je postalo najpomembnejše od začetka šestdesetih let dalje?

Odgovor napiši na črto.

- b) Kakšne posledice za življenje ljudi prinesejo nova prevozna sredstva?

Odgovor utemelji in ga napiši na črto.

- c) Primerjaj sliko 9 s sedanjim življenjem. Poišči dve razliki in ju zapiši na črto.

20. naloga

Oglej si sliko 10, ki prikazuje dogodek na mejnem prehodu Ljubelj, in reši nalogo.

Slika 10

(Vir: Ervin Dolenc, Aleš Gabrič, Marjan Rode, 20. stoletje, Učbenik za 9. razred osnovne šole, Ljubljana 2002, str. 165)

a) Koliko let bo letos minilo od dogodkov, ki jih prikazuje slika 10?

Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

A) 15 let

B) 17 let

C) 18 let

b) Zakaj na mejnem prehodu postavljajo novo tablo?

Odgovor napiši na črto.

c) Razmisli in zapiši, zakaj so bili na državni meji v času dogodka na sliki 10 poleg policistov tudi vojaki.

Odgovor napiši na črto.

	3
--	---

SKUPAJ TOČK:

	50
--	----

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN